

1A ויקרא פרק כג פסוק כד

דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש

1B במדבר פרק כט פסוק א

ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם

1C ויקרא פרק כה פסוק ט

והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם

2 תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לג עמוד ב

תנו רבנן: מנין שבשופר - תלמוד לומר ויקרא כה+ והעברת שופר תרועה, אין לי אלא ביובל, בראש השנה מנין? תלמוד לומר בחדש השביעי, שאין תלמוד לומר בחדש השביעי, ומה תלמוד לומר בחדש השביעי - שיהיו כל תרועות של חדש שביעי זה כזה. ומנין שפשוטה לפניו - תלמוד לומר והעברת שופר תרועה. ומנין שפשוטה לאחריה - תלמוד לומר תעבירו שופר. ואין לי אלא ביובל, בראש השנה מנין - תלמוד לומר בחדש השביעי מנין לשלש של שלש שלש - תלמוד לומר והעברת שופר תרועה, שבתון זכרון תרועה, יום תרועה יהיה לכם

3A משנה מסכת ראש השנה פרק ד

סדר תקיעות שלש של שלש שלש

3B רש"י מסכת ראש השנה דף לג עמוד ב

סדר תקיעות שלש כו' - אחת למלכיות ואחת לזכרונות ואחת לשופרות

שלש של שלש שלש - תקיעה ותרועה ותקיעה לכל אחת ואחת

4 רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ג הלכה א

כמה תקיעות חייב אדם לשמוע ביום טוב של ראש השנה, תשע תקיעות, לפי שנאמרה תרועה ביובל ובראש השנה שלשה פעמים וכל תרועה פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה, ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חדש השביעי אחד הן בין בראש השנה בין ביום הכפורים של יובל, תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהן, תקיעה ותרועה ותקיעה, תקיעה ותרועה ותקיעה, תקיעה ותרועה ותקיעה, תקיעה ותרועה ותקיעה ותקיעה.

5 שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקצ

סעיף א

כמה תקיעות חייב אדם לשמוע בר"ה, תשע; לפי שנאמר: תרועה (א) ביובל ובר"ה ג' פעמים, וכל תרועה (ב) פשוטה לפניו (ג) ופשוטה לאחריה, ומפי השמועה למדו שכל תרועות (ד) של חדש השביעי אחד הן, בין בר"ה בין ביום הכפורים של יובל, תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהם: תר"ת, תר"ת, תר"ת

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לג עמוד ב (6A)

אתקין רבי אבהו בקסרי: תקיעה, שלשה שברים, תרועה, תקיעה. - מה נפשך? אי ילולי יליל - לעביד תקיעה תרועה ותקיעה, ואי גנחי גנח - לעביד תקיעה שלשה שברים ותקיעה! - מספקא ליה אי גנחי גנח אי ילולי יליל. - מתקיף לה רב עוירא: ודלמא ילולי הוה, וקא מפסיק שלשה שברים בין תרועה לתקיעה! - דהדר עביד תקיעה תרועה ותקיעה. - מתקיף לה רבינא: ודלמא גנחי הוה, וקא מפסקא תרועה בין שברים לתקיעה! - דהדר עביד תקיעה שברים ותקיעה. - אלא רבי אבהו מאי אתקין? אי גנחי גנח - הא עבדיה, אי ילולי יליל - הא עבדיה! - מספקא ליה דלמא גנח ויליל. - אי הכי, ליעבד נמי איפכא: תקיעה, תרועה, שלשה שברים ותקיעה, דלמא יליל וגנח! - סתמא דמילתא, כי מתרע באיניש מילתא - ברישא גנח והדר יליל

רש"י מסכת ראש השנה דף לג עמוד ב (6B)

מאן דאמר שברים סבר גנחי גנח - כאדם הגונח מלבו, כדרך החולים שמארכין בגניחותיהו.

ילולי יליל - כאדם הבוכה ומקונו, קולות קצרים סמוכין זה לזה.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקצ (7)

סעיף ג

א תרועה זו האמורה בתורה, (ה) נסתפק לנו אם היא היללה שאנו קורים תרועה, או אם היא מה שאנו קורים שברים, <א> או אם הם שניהם יחד; לפיכך, כדי לצאת ידי ספק צריך לתקוע תשר"ת ג' פעמים, (ו) ותש"ת ג' פעמים, ותר"ת ג' פעמים

רא"ש מסכת ראש השנה פרק ד סימן י (8)

כתב רב האי בתשובה. אל תחשבו כי נפלה בימי ר' אבהו ספק בדבר זה שהרי משניות קדומות אחת אומרת שלש יבבות ואחת אומרת שלש שברים וקאמר אביי בהא פליגי. וכך היה הדבר מימים קדמונים מנהג לכל ישראל מהם עושים תרועה יבבות קלות. ומהם עושים יבבות כבדים שהו שברים. אלו ואלו יוצאין ידי חובתן כי שברים כבדים תרועה הן ויבבות קלות תרועה הן. והיה הדבר נראה כחלוקה אע"פ שאינה חלוקה. והן התנאים כמו שאמרנו למעלה הללו שונין שיעור תרועה כשלש יבבות והללו שונין שיעור תרועה כשלשה שברים. אלו משנתן כמנהגם ואלו משנתן כמנהגם. וקאמר אביי בהא פליגי ולא פלוגתא היא שיהו מטעים אלו את אלו. אלא מר כי אתריה ומר כי אתריה. וחכמים של הללו מודים הם כי שברים תרועה הם וחכמים של הללו מודים כי יבבות תרועה הן. וכשבא ר' אבהו ראה לתקן תקנה שיהו כל ישראל עושין מעשה אחד ולא יהא ביניהם דבר של הדיוטות נראה כחלוקה

רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ג (9)

תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו בה ספק לפי אורך השנים ורוב הגליות ואין אנו יודעין היאך היא, אם היא היללה שמיללין הנשים בנהייתן בעת שמיביבין, או האנחה כדרך שיאנחו האדם פעם אחר פעם כשידאג לבו מדבר גדול, או שניהם כאחד האנחה והיללה שדרכה לבא אחריה הן הנקראין תרועה, שכך דרך הדואג מתאנח תחלה ואחר כך מילל, לפיכך אנו עושין הכל

⑩ חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף לד עמוד א

ונשאל רבינו הא"י ז"ל וכי קודם שבא ר' אבהו לא יצאו ישראל ידי תקיעת שופר. שהרי נראה שהיה הדבר ספק ביניהם ענין התרועה. כדאמר בהא ודאי פליגי. ואין ספק שהכרעה היתה להם בדבר כי האיר אפשר שבמצוה כזו שהיתה בכל שנה לא ידעו אמתתה ולא ראו אלו לאלו איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה איר היה נוהג. והשיב הוא ז"ל כי בודאי תרועת תורה בכל אחד מאלו בין בגנוחי בין בילולי שכונת התורה בתרועה לעשותה מקולות ושברים. ובתחלה היה עושה זה שברים וזה יבבות כפי מה שנראה לו שהוא יותר יפה והיו כולן יוצאין ידי חובתן. והחכמים היו יודעין כן. אבל המון העם היו טועין שהיו סבורין שיש חילוק ביניהן ושלא יצאו אלו או אלו. וכדי להוציא מלבן של הדיוטות וגם שלא תהא תורה כשתי תורות בא ר' אבהו ותיקן לעשות כל אחד דברי אלו ואלו וגם הוסיף תרועה אחת משלו כי נתן דעתו לתקן התרועה בכל מיני קול נשבר שאפשר הנהגין. ומפני שהיה הדבר נראה להדיוטות שיש מחלוקת ביניהן נקיט ליה תלמודא על דרך מחלוקת ובדרך קושיא ותירוץ. ונמצא שלדברי רבינו הא"י שפיר אדם יוצא חובתו בכל אחד מן הסימנין האלו כשעושה אותן ג' פעמים או (ב) כל סימן פעם אחת ויעשה האחד למלכיות והאחד לזכרונות והשלישי לשופרות. וכמו שנהגו עכשיו בתקיעות שעל סדר ברכות וכל אדם יוצא גם בזמן הזה בתקיעות שעל סדר ברכות.

אבל יש אומרים דודאי הא דר' אבהו ספיקא ממש הוי. ובודאי שבדורות הראשונים נהגו בתרועה כמו שראו למשה. אבל אותה תרועה בטלה בדורות התנאים והאחרונים. שהרי התורה אמרה סתם תרועה קול נשבר כדרך שאדם עושה בשברו וסגנונו אחד אמרה תורה לכולם. ואין הדורות שוין בדבר. שהרי תמצא במיני הניגונין ענין קול שהיה קול מנגן לדור שעבר וחזר קול תמחר (לקול) [לדור] אחר. וכן אירע בענין התרועה כי לא היו בדורות האחרונים מריעים על שברם כדרך הראשונים. וגם יש שמריעין בשתייהן או בשלשתן פעם בזה ופעם בזה ואינו יודע איזה יכשר הזה או זה. ולכך הוצרך ר' אבהו לתקן זה

טור אורח חיים הלכות פסח סימן תעג ⑪A

ונודה לך שיר חדש ואין לומר שירה חדשה שהוא אומר על גאולה של עתיד והיא נאמרה בלשון זכר כדאיתא במדרש:

שמות רבה (וילנא) פרשת בשלח פרשה כג סימן יא ⑪B

יא כל השירות שנאמרו בעולם לשון נקבות. לומר מה הנקבה הזאת מתעברת ויולדת וחוזרת ויולדת כך הן הצרות באות עליהן והיו אומרים שירות בלשון נקבות. לכך עמדו בכל זמדי ויון ואדום ושיעבדו את ישראל אבל לע"ל אין עוד צרות בו שנאמר (ישעיה סה) כי נשכחו הצרות הראשונות וכתוב (שם /ישעיהו/ לה) ששון ושמחה ישיגו וגו' באותה שעה אומרים שיר לשון זכר שנאמר (תהלים צח) שירו לה' שיר חדש

תהלים פרק לג ⑪C

שירו לו שיר חדש היטיבו נגן בתרועה

רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ג ⑪D

המנהג הפשוט בסדר התקיעות של ראש השנה בצבור כך הוא: אחר שקוראין בתורה ומחזירין הספר למקומו יושבין כל העם ואחד עומד ומברך ברור אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמוע קול שופר וכל העם עונין אמו. וחוזר ומברך ז שהחיינו וכל העם עונין אחריו אמן. ותוקע שלשים תקיעות שאמרנו מפני הספק על הסדר. ואומר קדיש ועומדין ומתפללין תפלת מוסף. ואחר שגומר שליח צבור ברכה רביעית שהיא מלכיות תוקע תקיעה שלשה שברים תרועה תקיעה פעם אחת. ומברך ברכה חמישית שהיא זכרונות. ואחר שגומרה תוקע תקיעה שלשה שברים ותקיעה. ומברך ברכה ששית שהיא שופרות. ואחר שגומרה תוקע תקיעה תרועה ותקיעה פעם ח אחת וגומר התפלה

תוספות מסכת ראש השנה דף לג עמוד ב (13)

שיעור תרועה כשלוש יבבות - ועכשיו נוהגין לתקוע בישיבה לאחר קריאת התורה שלשים קולות ג' קשר"ק וג' קש"ק וג' קר"ק ובתפלה תוקעין אמלכיות קשר"ק ואזכרונות קש"ק ואשופרות קר"ק ולפום סוגיא דכולה פירקין היה ראוי לתקוע בשעת תפלה אמלכיות קשר"ק קש"ק קר"ק וכן אזכרונות וכן אשופרות או לאחר תפלה כולו אבל קודם תפלה לא אשכחו אלא אשכחו בפרק קמא לעיל (דף טז). למה תוקעין ומרעין כשהו יושבין ותוקעין ומרעין כשהו עומדין כדי לערבב את השטן והיינו כדעבדין ומיהו לכאורה נראה לתקוע בתפלה כמו כן אמלכיות זכרונות ושופרות קשר"ק קש"ק קר"ק אכל חד וחד כדי לצאת מספק דרבי אבהו ובערוך פי' שהיו עושין כן שפי' בערר ערב דהלין דמחמרי [ועבדי] שלשים כדי תבין ושלשים בלחש ושלשים על הסדר כנגד מאה פעיות דפעיא אימיה דסיסרא ואלין [עשרה] אינון כשגומרין כל התפלה קול תקיעיא דיחידא מיתבעי למיהוי [עשרה] תשר"ת תש"ת תר"ת והם מאה ועל מנהג שלנו היה תמיה ר"ת דקשר"ק של מלכיות וקש"ק דזכרונות וקר"ק דשופרות סותרין זה את זה דאי גנח ויליל כולו בעי למיעבד קשר"ק ואי גנח לחוד כולו בעי למיעבד קש"ק ואי ויליל כולו קר"ק והנהיג רבינו תם במקומינו לתקוע גם אזכרונות ואשופרות קשר"ק כמו במלכיות דהשתא נפיק מכל ספיקי וליכא אלא הפסק ובהכי סגי שלא לשנות המנהג ביותר

ר"ן על הרי"ף מסכת ראש השנה דף י עמוד ב (14)

ואנו עכשיו נוהגים לתקוע על סדר הברכות תשר"ת למלכיות תש"ת לזכרונות תר"ת לשופרות וכמו שכתב הרב אלפסי ז"ל בהלכות וצ"ע למה שהרי היה לנו לעשותו כולו למלכיות וכן לזכרונות וכן לשופרות דהא אנו משום ספק דאורייתא עבדין להו וצריך לשמענו על סדר ברכות במלכיות וכן בזכרונות וכן בשופרות והרב אלפסי ז"ל כתב דאקילו בהו משום טירחא יתירא דצבורא כיון שכבר יצאו שלא על סדר ברכות ואפשר עוד על דרך זה שחששו שלא להפסיק יותר מדי בתקיעות שאינו צריכות בין מלכיות וזכרונות ושופרות ואכתי לא נהירא ולדברי רבינו הא"י גאון לא קשיא מידי דהא יום תרועה אמר רחמנא הלכך בין גנח בין ויליל בין גנח ויליל יצא דכולו תקיעות דאורייתא נינהו והלכך להקל על הצבור ולתקוע בתקיעות דכולו מקומות שפיר דמי ור"ת ז"ל הנהיג לתקוע בכלול תשר"ת ותר"ת ור"ת ז"ל הנהיג לתקוע בכלול תשר"ת ואמר מוטב שיחוש לספיקות ולא יחוש להפסקות

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקצב (15)

מחזיר שליח צבור התפלה, (ב) ותוקעין על סדר הברכות למלכיות תשר"ת פעם אחת, ולזכרונות תש"ת, ולשופרות תר"ת; ועכשיו נוהגים לתקוע למלכיות תשר"ת שלשה פעמים, ולזכרונות תש"ת שלשה פעמים, ולשופרות תר"ת שלשה פעמים. הגה: <א> ויש אומרים שתוקעים (ג) תשר"ת למלכיות פעם אחת, וכן לזכרונות, וכן לשופרות (סור בשם ר"ת ומנהגים), (ד) וכן המנהג במדינות אלו.

ערוך השולחן אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקצב (16)

ורבינו הב"י כתב שאצלם תקעו למלכיות ג' פעמים תשר"ת ולזכרונות ג' פעמים תש"ת ולשופרות ג' פעמים תר"ת ע"ש וזהו מנהג משונה וזר ואין בו טעם ובספרו הגדול לא זכר זה כלל ונראה שיש בכאן איזה טעות מהדפוס והכוונה תשר"ת תש"ת תר"ת למלכיות וכן לזכרונות וכן לשופרות וכמו שאנו עושים גם היום ברוב המקומות [וכ"כ הגרי"ב] ורבינו הרמ"א כתב כתקנת ר"ת אמנם עכשיו הנהיגו ברוב המקומות לתקוע תשר"ת תש"ת תר"ת במלכיות וכן בזכרונות וכן בשופרות וזהו העיקר לדינא

ובטעם קדמונינו אינו מספיק הטעם שהבאנו מפני טירחא דצבורא והרי הם רגעים ספורים וכמה אנו מאריכים במי שברך ובשאר דברים ולכן נלע"ד דלפי מ"ש הרא"ש בשם רב האי גאון בשלהי ר"ה דמן התורה גם השברים היו תרועה וכן התרועה וכן השברים והתרועה ביחד אלא שר' אבוב הנהיג שכל ישראל יעשו בשוה ולא שיש באמת ספק בזה והבאנו זה בסימן תק"ץ סעיף ד' ע"ש ולכן תקנו קדמונינו תשר"ת למלכיות ותש"ת לזכרונות ותר"ת לשופרות להורות לנו דכולם הם מעיקר הדין ואין בזה ספק כלל ואין שיעשו יוצאים ידי חובתם וכמה פעמים נמצא שכדי להורות הלכה עשו דבר שיש לעשות יותר טוב ורק כדי להורות הלכה

משנה ברורה סימן תקצב (17)

(ד) וכן המנהג במדינות אלו - ובשל"ה כתב הדרר המובחר לתקוע תשר"ת תש"ת תר"ת למלכיות וכן לזכרונות וכן) לשופרות ואחר אנעים זמירות עוד תשר"ת תש"ת תר"ת כדי להשלים עד מאה קולות ומ"מ במקום שנהגין [כמנהגנו אין לשנות אפ"ג]

טור אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפה (18A)

אמר רבי יצחק למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין וחוזרין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן פירוש למה תוקעין מיושב קודם מוסף וחוזרין ותוקעין על סדר ברכות למה מקדימין לתקוע מיושב כדי לערבב השטן פי' כדי שיתערבב מיד בתקיעה ראשונה שלפני התפלה ולא יקטרג בשעת תפלה וי"מ שמכח תקיעה ראשונה מתערבב בשנייה והכי איתא בירושלמי בלע המות לנצח וכתוב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כד שמע קול שופר חדא זימנא בהיל ולא בהיל אומר שמא ההיא זימנא דשופר גדול כד שמע תניינא אומר ודאי מטא זמניה ומירתת ומתערבב ולית ליה פנאי למיעבד קטיגוריא אבל לעולם עיקר תקיעה היא מעומד שהיא על סדר ברכות כדתנן העובר לפני התיבה בי"ט של ר"ה השני מתקיע פירוש מי שמתפלל תפלת מוסף מתקיע

בית יוסף אורח חיים סימן תקפה (18B)

אמר רבי יצחק למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין וחוזרין ותוקעין וכו'. בפרק קמא דראש השנה (טז.) ומשום דלכאורה משמע דאתקיעות דמעומד מתמה למה הן צריכות כיון שכבר תקעו מיושב ואי אפשר לפרש כן שהרי עיקר התקיעות על סדר הברכות הן לכו פירש רבינו דאתקיעות דמיושב מתמה למה הן צריכות כיון שסופן לתקוע על סדר הברכות והן תקיעות של עיקר וכך פירש הר"ן (ג. ד"ה למה) גם כן. וכתב עוד הר"ן (שם) נראה לי שלכך הקדימו תקיעות שמיושב אף על פי שהיה ראוי להקדים אותם שעל סדר הברכות שהן עיקר לפי שאילו היו מקדימין אותן אפשר שלא יהיו חוששים אחר כך לתקיעות שמיושב שאין אלא לערבב את השטן בלבד ולפיכך הקדימו תקיעות שמיושב שבידוע שלא יזלזלו באותן שעל סדר הברכות

כדתנן (שם לב:) העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה השני מתקיע. פירוש מנהגם היה ששליח צבור המתפלל ביוצר אינו מתפלל במוסף אלא שליח צבור אחר וקתני דתקיעות שעל סדר הברכות אין תוקעין אותן אלא במוסף ולא ביוצר ומתמה בגמרא (שם) אמאי אין תוקעין ביוצר דהא זריזין מקדימין למצות אמר רבי יוחנן בשעת השמד שנו ופירש רש"י אויבים גזרו שלא יתקעו והיו אורבים להן כל שש שעות לקץ תפלת שחרית לכו העבירה לתקוע במוספין וכתבו התוספות (שם ד"ה בשעת) ואף על פי שבטל השמד לא עבדינן כדמעיירא דחיישין שמא יחזור דבר לקולו ולפירוש הירושלמי (ר"ה פ"ד ה"ח) ניחא טפי דמפרש שם שדימו האויבים שנתאספו לתקוע תרועת מלחמה ועמדו עליהם והרגום ולכך תיקנו תקיעות וברכות במוסף דכי חזו דקרו בקריאת שמע ומתפללין וקורין בתורה וחוזרין ומתפללין ותוקעין אמרי בנימוסייהו אינון עסקין כלומר בחוקיהם ובתורתם

בעל המאור מסכת ראש השנה דף י' עמוד ב (19)

ומה שנהגו לתקוע כל התקיעות כשהן יושבין ומברכין עליהן ברכת התקיעה נ"ל כי לא היה כן בימי רבותינו חכמי התלמוד אלא מנהג הוא שהנהיגו דורות האחרונים משום חולין ומשום אנוסין דקדמי ונפקי מבהכ"נ ולא נטרי עד צלותא דמוספי דלא מצלי לה ביחיד בר"ה בתלת שעי קמייתא כדאיתא בפרקא קמא דע"ז ואפילו בצבור [נהגו] העם לאחר ולאנפוש קרובות בסדורא דיומא לפיכך הקדימו בשבילן אלו התקיעות שמיושב והנהיגו לברך עליהם ברכת התקיעה במטבע קצר וסמכו להם על מה דגרסינן בפסחים אמרי בי רב חוץ מן הטבילה ושופר אלמא יש לשופר ברכה ומטבע קצר כשם שיש לטבילה והתם בדוכתא אדחיא לה ההיא דשופר ואי נמי לא אדחיא לה י"ל הא כדאית' והא כדאיתיה ואין ברכה במטבע קצר בשופר אלא ממנהג אחרונים אבל עיקר הברכות הם הברכות שלתפלה והם מלכיות זכרונות ושופרות ועליהם שינו מי שבירך ואח"כ נתמנה לו שופר

20 ר"ף מסכת ראש השנה דף י עמוד ב

ונהגו העם לתקועו כשהו יושבין ומברכין עליהם ברכת התקיעה ומפני שהצבור צריכין לשמוע התקיעות על סדר הברכות לפיכך חזרין ותוקעין על סדר הברכות תשר"ת פעם אחת ותש"ת פעם אחת ותר"ת פעם אחת ובדין הוא שיהו תוקעין אותו על סדר ברכות כסדר שתקעו כשהו יושבין אלא כיון שהברכות אין מעכבות את התקיעות הרי יצאו ידי חובתן באותן שתקעו כשהו יושבין ודי להם לתקוע תשר"ת תש"ת תר"ת על סדר ברכות פעם אחת שלא להטריח את הצבור וכן המנהג בכל העולם

21 רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ג הלכה יב

בדין היה שיתקעו על כל ברכה כל בבא מהו שלשה פעמים כדרך שתקעו כשהו יושבין אלא כיון שיצאו מידי ספק בתקיעות שמיושב אין מטריחין על הצבור לחזור בהו כולו על סדר ברכות. אלא די להן בבא אחת על כל ברכה כדי שישמעו תקיעות על סדר ברכות

22 חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

ועל המנהג הזה שאלו למה נוהגין כן להקדים ולתקוע מיושב כיון דסופן לתקוע מעומד דנפקי ביה. ואמרינן כדי לערבב את השטן קודם תפלה שלא ישטין בתפלתו כשאנו חוזרין ותוקעין. ואם תאמר למה חזרין ותוקעין דיים בהקדמה שמיושב. י"ל שעושין כן למצוה כדי להעלות ברכות בתקיעה בצבור כדרך שעושין בברכות של תענית. אבל אין ראיה ממ"ש בפסחים (ז' ב') כל המצות כולו מברר עליהן עובר לעשייתן חוץ מטבילה ושופר דילמא מיקלקל תקיעתא. ואידחייא לה ההיא דשופר דלא מברר לה אלא עובר לעשייתה. ואילו בתקיעות שעל סדר ברכות ודאי אין שם ברכת המצות. כי הברכות של תפלה הן כדכתיבנא. אלא דעל תקיעות דמיושב הוא שמברכין. שהרי י"ל דהיא לאו בצבור היא אלא ביחיד. מ"מ למדנו משם כדברי רבינו אלפסי ז"ל שיש לתקיעות ברכת המצות כמו שנהגו שהרי כיון שנהגו להקדים לתקוע מיושב ויוצאין בה חייבין הם לברך כדין יחיד. וזה ברור.

והנה הרי"ף והרמב"ם והרמב"ן שכתבו דבתקיעות דמיושב כבר יצא ידי חובת מצות תקיעת שופר, לכאורה כוונתם שכבר יצאו ידי חובת מן התורה שהרי מדרבנן צריך שיהיו על סדר הברכות, וא"כ יש לעיין בדברי המאירי והריטב"א שכתבו דתקיעות דמעומד הם רק כדי לערבב השטן, ותיפוק ליה שמדרבנן צריך שיהיה על סדר הברכות. וצ"ל ששני הדברים אחד הם, שהחכמים תקנו לחזור ולכפול את המצוה על סדר הברכות, ועצם כפילות המצוה בשתי פעמים יש בה משום חביבות מצוה וזה מערבב את השטן³, שישראל מחבבין את המצות. ודבר זה מפורש ברש"י שם שכתב: כדי לערבב השטן שיראה איד מחבבין את המצות, וכן הוא בערוך בשם רבינו הגגאל, והיינו שעצם קיום המצוה בשתי פעמים יש בה משום חביבות מצוה³. (דאי משום התקיעות על סדר הברכות בלבד היו יכולים לתקוע פעם אחת על סדר הברכות והיו מקיימים את הדאורייתא והדרבנן ביהד ולא היו צריכים לכפול את המצוה בשתי פעמים)

וקראו קוראין סוף סוף
לפי שם כהן
333

23

וידידי הגאון מהרי"ב פטרלא אמר לפרש דברי רש"י שכתב שיראה איך מחבבין את המצות, עפ"י דברי האר"ז (ח"א סימן קמ) שכתב: דברכת המצות היא משום חיוב מצוה עיי"ש. וכוונת רש"י היא, דעיקר הטעם מה שתוקעין גם בישיבה הוא כדי שיוכלו לברך על מצות תקיעה⁴, משום שאם לא היו תוקעין אלא במלכיות וכוונות ושופרות באמצע התפילה לא היה אפשר לברך משום הפסק בתוך התפילה, ואם יברכו קודם התפילה מפסקת בין הברכה למצוה, לכן תקנו לברך ולתקוע בישיבה ואח"כ לתקוע על סדר מלכיות וכוונות ושופרות בעמידה בתוך התפילה.

בית הבחירה למאירי מסכת ראש השנה דף טז עמוד א (24A)

וכן אע"פ שתקעו כשהן יושבין חוזרין ותוקעין כשהם עומדין על סדר ברכות כדי לערבב את השטן המסית והמדית בהתמדת המצוה

שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן תמח (24B)

ו) וקצת ראי' דקצת מצוה יש בו כל היום מפירש"י כדי לערבב השטן שיראה איר מחבבין את המצוות. ואם אין מצוה כלל עוד מה חיוב יש בזה. ויש לדחות דכוונת רש"י על פי מה דאמרין בפרק ערבי פסחים אין עושין מצוות חבילות חבילות דמיחזי שהם משאוי עליו ופוסק עצמו באחת משני חיובים. וכמו כן להיפוך בחיוב שופר אחד שמחלק לשנים. תקיעות דמיושב לצאת המצוה של תורה. ואחר כך דמעומד לצאת החיוב על סדר ברכות חשיב: חיוב. כן נראה לי ברור בכוונת רש"י

חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף לד עמוד א (25A)

והלא כיון שגמר (ברכת) [תקיעות] דמיושב גמר כל מצותו ויצאו מחובת שופר כמ"ש רבינו אלפסי ז"ל ואפילו לא תקע כלל על סדר ברכות אינו מעכב במצותו

אולם מלשון הריטב"א (דף לד ד"ה וכתב הר"י) שכתב: והלא כיון שגמר תקיעות דמיושב גמר כל מצותו ויצאו מחובת שופר ואפילו לא תקע כלל על סדר הברכות אינו מעכב במצותו. לכאורה קשה איד כתיב שגמר כל מצותו הרי עדיין יש עליו החובה מדרבנן לתקוע תקיעת שופר על סדר הברכות. (25B)

ולפי"ן יתיישב שפיר הלשון שכתב שבתקיעות דמיושב גמר כל מצותו והיינו שבתורת מצות שופר כבר גמר כל מצותו, דהחובה מדרבנן לתקוע על סדר הברכות, הוא לא חובת מצות שופר אלא לחובת תפילה בצבור, וכנ"ל. ולפי"ן לא קשה גמי לשיטת הריטב"א והמאירי שכתבו שהתקיעות דמעומד הם כדי לערבב השטן, דתיסק ליה משום החובה מדרבנן לתקוע על סדר הברכות ולפי"ן תב"ל. ניחא דהחובה הקיימת על הברכות אינה משום מצות שופר אלא לחובת תפילת הצבור ומתורת חובת מצות שופר אינו אלא משום כדי לערבב השטן. (26B)

חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף לד עמוד א (26A)

והנכון בזה דמדינא הרי יצאנו ידי חובת מצות שופר בתקיעות דמיושב ואין תקיעות שעל סדר ברכות באות לחובת מצות שופר אלא לחובת תפלה בצבור להעלות תפלה בתרועה כענין בתעניות שתוקעין על ז' ברכות דמי שענה כדי להעלות (תקיעה) [תפלה] בשופר, והתם בתקיעה אחת סגי בכל ברכה אליבא דרבנן, אבל ביום זה אין אנו רוצין להפריד תרועה מב' פשוטות, ומכל מקום באיזה סימן מג' סימנין סגי לן ושוב אין חוששין לספיקות ולא להפסקות. וגם אם טעה בשברים או בתרועה אינו חוזר דמדינא בתקיעה אחת יוצא.

ולמעשה נ"ל דכיון דיש בזה מחלוקת הראשונים טוב לכיון בסתם לצאת ידי חובת מצות שופר בתקיעות אלו שיתקע המוצע, ובי"מטה אפרים" (סימן תקפה סעיף ג) כתב: דאמר התוקע בלחש בפה הריני מכוין בתקיעות אלו שאתקע להוציא את הצבור ידי"ח שמיעת קול שופר, והצבור יכוונו לצאת בברכה זו ברכת מצות שמיעת קול שופר וברכת שתחיינו שהם מחוייבים בה התוקע מוציא אותם בברכות. גם יראנו דעתם ורצונם לצאת ידי"ח בתקיעות אלו שיתקע התוקע ואעפ"י שב"מטה אפרים" כתוב מצות שמיעת קול שופר, מ"מ אפשר. שגם בזה עדיף לכאן סתם מצות שופר כדי לצאת גם שיטת האומרים דגם התקיעה היא חלק מהמצוה (27)

מקראי קודש י"א כ"ו
ג"כ כ"ה כ"ה כ"ה
כ"ה כ"ה כ"ה

הרי ק"ה ע"כ
מקראי קודש י"א כ"ו
ג"כ כ"ה כ"ה כ"ה